

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Społeczeństwo w wojsku, wojsko w społeczeństwie w XIX i XX wieku. Relacje i procesy w ujęciu interdyscyplinarnym” (15-16 czerwca 2023 r., Dęblin)

Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie (LAW) w dniach 15-16 czerwca 2023 r. po raz czwarty gościła w swoich progach badaczy podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Społeczeństwo w wojsku, wojsko w społeczeństwie w XIX i XX wieku. Relacje i procesy w ujęciu interdyscyplinarnym”. Koncepcja konferencji narodziła się cztery lata temu dzięki dr. hab. Marcinowi Kruszyńskiemu (prof. LAW) oraz dr. Tomaszowi Osińskiemu (Pracownia Historii Polski i Historii Powszechnej, LAW). Wpisała się na stałe w kalendarz wydarzeń wokół historii wojskowości. Tradycyjnie w „Szkole Orłąt” spotkali się historycy, socjologowie, politolodzy oraz przedstawiciele nauk o bezpieczeństwie, którzy w sali kinowej Klubu Uczelnianego Lotniczej Akademii Wojskowej prezentowali przygotowane przez siebie referaty. Tematem obrad były niezmiennie relacje, jakie zachodzą pomiędzy wojskiem a społeczeństwem na przestrzeni dziejów. Jako pierwszy w imieniu gospodarzy „dęblińskich spotkań” głos zabrał prof. Marcin Kruszyński, kierownik Pracowni Historii Polski i Historii Powszechnej LAW. Z charakterystyczną dla siebie życzliwością i uśmiechem przywitał wszystkich prelegentów przybyłych z bardzo różnych, czasem odległych ośrodków badawczych w kraju oraz naukowców nieafiliowanych. W kilku zdaniach nawiązał do celów konferencji, po czym przekazał głos prorektorowi ds. naukowych dr. hab. Pawłowi Gołdzie (prof. LAW), który wygłosił referat wprowadzający. Przedstawił w nim główne kierunki rozwoju naukowego LAW oraz realizowane projekty badawcze, w których obecnie akademia uczestniczy. Profesor Gołda pozostał

na scenie, ponieważ poprowadził pierwszy blok wykładów. Zainicjował go dr hab. Rafał Kowalczyk (prof. UŁ) prelekcją zatytułowaną „Bitwa o Europę Środkową, czyli jak Moskałom udało się uzyskać dominację w rejonie Morza Czarnego i Bałtyckiego i wejść do Europy jako mocarstwo?”. W dalszej kolejności głos zabierali: dr Łukasz Sobechowicz (Muzeum Historii Polski) z referatem „Mechanizmy wyboru rekrutów z Królestwa Polskiego do służby w armii rosyjskiej po upadku powstania listopadowego”; dr hab. Mariusz Kulik (prof. IH PAN) – „Życie codzienne oficerów Polaków w armii rosyjskiej na przełomie XIX–XX wieku”. Kończący blok referat prof. Wiesława Cabana (UJK) odczytał dr Tomasz Osiński: „Losy rodziny rekruta wcielonego do armii carskiej w oparciu o pamiętniki Józefa Szmigiela”. Przerwa była zdominowana przez dyskusję dotyczącą wygłoszonych referatów.

Drugą część konferencji zainicjował prof. Jan Maciejewski (prof. UW), który wystąpił z referatem „Oficerowie WP jako elita w wojsku i społeczeństwie. Socjologiczne retrospekcje”. Kolejno głos zabierali: dr hab. inż. Remigiusz Wiśniewski (prof. Akademii Mazowieckiej w Płocku) z wykładem „Osobowość lidera wojskowego – tworzenie przywództwa”; dr Tomasz Osiński (LAW/IPN) – „Służba wojskowa jako komponent tożsamości zbiorowej polskiego ziemiaństwa”; dr Robert Boroch (UW) – „Rola jednostek wojskowych w kształtowaniu wspólnot lokalnych – jednostka wojskowa JW. 1147-3 w Biskupcu (woj. warmińsko-mazurskie)”; dr hab. Adam Radomyski (prof. LAW) – „Ochrona ludności cywilnej w czasie wojny”; Julia Gertner (UŁ) – „Relacje uczestników Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Libanie z lokalną ludnością w latach 1992–2009”. W kuluarach ożywioną dyskusję wywołał referat prof. Radomyskiego, który w związku z trwającą wojną na Ukrainie wydaje się być bardzo aktualny.

W popołudniowej części konferencji wystąpili: Marcin Petrynkowicz (UMCS) – „Na francuskim wikcie. Służba żywnościowa w Błękitnej Armii w latach 1917-1919”; ppłk dr Paweł Orłowski (LAW) – „Stosunki międzyludzkie, czyli wybrane aspekty odbywania zasadniczej służby wojskowej w LWP w latach osiemdziesiątych XX w.”; dr Tomasz Leszkowicz (Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej) – „Sytuacja socjalno-bytowa kadry zawodowej wojska w latach sześćdziesiątych w świetle raportów aparatu politycznego o nastrojach”; prof. Dariusz Jarosz (IH PAN) – „Wybrane problemy codzienne żołnierzy służby zasadniczej i kadry zawodowej Ludowego Wojska Polskiego w schyłkowym okresie PRL w świetle prac naukowych powstałych w Wojskowej Akademii Politycznej w latach 1980-1990”.

W ostatnim bloku tego dnia swoje wystąpienia zaprezentowali: prof. Mirosław Golon (UMK/IPN) – „Od kultu i zafałszowania wizerunku roli Armii Czerwonej w II wojnie światowej, po wojnę koreańską i dekolonizację. Problematyka wojskowa w propagandzie stalinowskiej Polski 1944-1956”; dr hab. Anita Młynarczyk-Tomczyk (prof. UJK), „»Ludowe Wojsko Polskie nieodłączna część narodu – jego zbrojne ramię« – propagandowy wymiar przekazu o Ludowym Wojsku Polskim. Wybrane konteksty”; prof. Janusz Wrona (UMCS), „Udział oficerów Wojska Polskiego w kampanii informacyjno-propagandowej PZPR w roku milenijnym na terenie województwa lubelskiego”; dr Karolina Bittner (IPN), „Co zostało z symbolu PRL. Recepcja Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu po 1989 r.”

Część popołudniową zapoczątkowało zwiedzanie bazy dydaktycznej i szkoleniowej „Szkoły Orłąt”. Prelegenci mogli zapoznać się z najnowocześniejszymi symulatorami i тренаżerami, które na co dzień służą do szkolenia młodych adeptów lotnictwa. W tym roku w większym wymiarze przybliżono proces kształcenia służby inżynieryjno-lotniczej, która ma niebagatelny wpływ na eksploatację statków powietrznych. Niestety ograniczony czas pozwolił jedynie na zaprezentowanie namiastki bogatych możliwości szkoleniowych akademii. Dopełnieniem pierwszego dnia obrad była wizyta w Muzeum Sił Powietrznych – w rolę przewodnika wcielił się prelegent Jacek Zagożdżon – pracownik muzeum. Bardzo bogata ekspozycja z pewnością pozwoliła przybliżyć uczestnikom konferencji historię polskiego lotnictwa wojskowego.

Program drugiego dnia konferencji był również bardzo bogaty. W pierwszym bloku wystąpili: Maciej Sobieraj z referatem „Okręg generalny lubelski jako teren działań wojennych 1918-1921”; dr Mariusz Niestrawski (MNR w Szreniawie) – „LOPP i nie tylko. Organizacje propagandy lotniczej w Polsce w latach 1921-1925”; dr Piotr Rapiński – „Edmund Jungowski. Losy lotnika znad Lindy w czasie I wojny światowej i walk o granicę wschodnią”; dr hab. Marcin Kruszyński (prof. LAW) – „Nieco zapomniane oblicze I wojny światowej – traumy uchodźców z Królestwa Polskiego w Rosji (1915-1918)”; Katarzyna Kot (Muzeum Zamoyskich w Kozłówce) – „Przewodnik Gimnastyczny »Sokół« o roli kobiet w ruchu sokolim w Polsce w latach 1924–1939”; dr hab. Janusz Mierzwa (prof. UJ) – „W obliczu wojny. Przygotowania administracji województwa krakowskiego do konfliktu zbrojnego (1935–1939)”. W tej części konferencji szerokim zainteresowaniem cieszył się referat prof. Mierzwy, wzbudził on żywą dyskusję w kuluarach.

Po krótkiej przerwie w kolejnym bloku wystąpili: Michał Chlipała (UJ CM) z referatem „Debridement – z problemów chirurgii polowej czasów Wielkiej Wojny”; dr Krzysztof Prętki (Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu) – „Żołnierze Polskich Sił Zbrojnych – wykładowcy Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu w latach 1941–1949”; dr Agata Fijuth-Dudek (UMCS) – „»W oku cyklonu«. Misja i działalność Jerzego Giedroycia w Rumunii po wybuchu II wojny światowej w świetle jego korespondencji z lat 1939–1940”; dr Ewelina Górka (UMCS) – „Działalność wydawnicza Instytutu Literackiego w Rzymie (1946–1947). Literatura wojenna”; dr Justyna Maguś (UMCS) – „»Orzeł Biały« w latach 1941–1946. Rola i charakter pisma”; dr Dominik Flisiak (odtworzono z nagrania) – „Obraz Wojska Polskiego w wybranych żydowskich księgach pamięci”.

W siódmej, popołudniowej części, głos zabierali kolejno: Dominik Sobieraj z referatem „Kodeks karny wojskowy z 1932 i kodeks karny wojskowy armii Berlinga, jako obrazy systemów politycznych je tworzących”; dr Justyna Dudek (IPN) – „Plany mobilizacyjne aparatu bezpieczeństwa na wypadek wojny w latach pięćdziesiątych XX w.”; dr hab. Maciej Krotofil (prof. UMK), „»Bilet do wojska«. Zasadnicza służba wojskowa w Polsce przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych z perspektywy wcielonego młodego mężczyzny”; prof. Antoni Dudek (UKSW) – „Polityka obronna rządów RP w latach 1989–1993”. Profesor Antoni Dudek w swoim wystąpieniu poddał analizie procesy, jakie zachodziły na przestrzeni zmieniających się rządów, co finalnie doprowadziło do integracji z NATO. Był to niezwykle ciekawy wykład, ponieważ autor wyszedł poza obszar badań historycznych.

W ostatniej części konferencji głos zabierali kolejno: prof. Tadeusz Kondracki (IH PAN) – „Topografia ucieczki z Tallinna internowanego polskiego okrętu podwodnego ORP »Orzeł«”; dr Janusz Kłapeć (IPN) – „PCK – Oddział w Tomaszowie Lubelskim i pochówki żołnierzy WP w 1939/1940 roku”; prof. Marek Wierzbicki (IPN/KUL) – „Długie trwanie powstania styczniowego w Puszczy Kozienickiej w świetle dorobku nauk historycznych i społecznych”; Jacek Zagożdżon (Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie) – „Społeczna rola muzeów wojskowych w perspektywie współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa publicznego”.

Podsumowując czwartą z kolei konferencję, prof. Marcin Kruszyński wyraził słowa uznania pod adresem prelegentów, którzy przygotowali świetne referaty. Z pewnością część z nich stanie się przyczynkiem do dalszych pogłębionych badań nad dziejami Wojska Polskiego. W kularowych rozmowach często pojawiał się postulat, aby zakres tematyczny spotkań rozszerzyć do XXI wieku, co z pewnością spowoduje zwiększenie grona uczestników. Ponadto, w opinii wielu prelegentów, coroczne spotkania stają się stałym punktem w kalendarzu dla badaczy, zajmujących się relacjami wojska i społeczeństwa. Jednocześnie wysoki poziom merytoryczny sprawia, że konferencja w LAW staje się coraz bardziej popularna. Warto w tym miejscu podkreślić jej interdyscyplinarny charakter, ponieważ nie ogranicza się tylko do historyków. Gospodarze konferencji wyrazili również nadzieję, że również w przyszłym roku dęblińska „Szkoła Orłąt” będzie gospodarzem piątych z kolei spotkań.